

До
Научното жури
Определено със заповед
№ 696 /26. 06. 19
на Ректора на
ВСУ „Черноризец Храбър“

РЕЦЕНЗИЯ

От Петя Борисова Шопова, д-р по криминология, професор в юридическия факултет на Русенски Университет „Ангел Кънчев“

член на научното жури за оценяване дисертационния труд на

Боян Иванов Велчев

на тема : „Престъпност и наказателно правосъдие в медийната реалност на съвременна България“

за придобиване на образователна и научна степен „доктор“

в професионално направление 3.6. „Право“

научна специалност „Криминология“

научен ръководител доц. д-р Валентин Недев

Уважаеми членове на научното жури,

Предоставям моята рецензия по дисертационния труд на Боян Иванов Велчев: „Престъпност и наказателно правосъдие в медийната реалност на съвременна България“.

1.Боян Иванов Велчев е роден на 01. 09. 1987г. Завършва средното си образование в Първа английска езикова гимназия- София. Завършва висшето си образование във Варненски свободен университет

„Черноризец Храбър“, магистър по право. Работи като сътрудник в Адвокатско бюро и като преводач от и на английски език на специализирана юридическа литература, официални преводи на регламенти и директиви на Европейската комисия. Владее отлично английски език. Като студент във ВСУ „Черноризец Храбър“ участва в изследвания на университета, свързани със студентското научно творчество. Като докторант в същия университет има множество участия в научни форуми и публикации по въпросите на корупцията във висшето образование, защита на правата върху компютърни произведения, както и публикации по темата на дисертацията на български език. Има публикация на английски език на тема „ The problem of Crime in Bulgarian Media в Innovations in Science and Education: Challenges of our Time’, London.

2. Темата на дисертационния труд „Престъпност и наказателно правосъдие в медийната реалност на съвременна България“ е изключително интересно формулирана, тъй като показва отражението на картината на престъпността и наказателното правосъдие в „огледалото“ на медиите и въздействието на това „огледало“ на емоциите, съзнанието и формиране на определени нагласи у българските граждани. Темата има интердисциплинарен характер, а фокусът ѝ е криминологичен. Тя не е разработвана до сега в българската правна доктрина. Разработването ѝ от гледна точка на криминологията има важно значение за обществената оценка на ролята на медиите във формирането на общественото мнение по изключително важни и болезнени за обществото въпроси.

Предмет на дисертационното изследване е отразяването на проблемите на престъпността и наказателното правосъдие в медиите на съвременна България.

Първият аспект на изследването са престъпността и наказателното правосъдие.

Вторият аспект на изследването са публикациите в медиите. На стр. 10 от дисертационния труд се посочва, че конкретния предмет на изследването са публикации по темата в централните ежедневници- вестниците „Труд“, „24 часа“, „Стандарт“, „Сега“ и „Преса“ /докато съществува/.

Третият аспект на изследването е оценката на дисертанта за компетентостта на журналистите и качеството на материалите, отразяващи темите на наказателната политика и наказателното правосъдие.

Целта на изследването е установяването на съответствието между реалността на престъпността и наказателното правосъдие и активността на медиите, главно на печатните медии в отразяването на тази реалност, която влияе на политическия и обществения живот.

Методите на изследване са: документно изследване на нормативната база, документно изследване на публикациите в централната преса/контент анализ на публикации/, анкетата и интервюто, изследване на българската съдебна практика, практиката в други европейски страни, практиката на Европейския съд по правата на човека и основните свободи, анализ на правни казуси.

Периодът на изследване е 30 годишен- от 1989г. до 2018г., а медийните публикации, които са изследвани и са приложени към дисертационния труд са 54.

3.Дисертационният труд е в обем от 244 страници, състои се от увод, изложение в четири глави с отделни параграфи, заключение и библиография, както и от приложения. В библиографията са посочени 176 източника, от които 131 на кирилица и 45 на латиница.

Четирите глави на дисертационното изследване са структурирани по различни критерии. Глава първа „Престъпността и наказателната политика в медиите“ и глава втора“Политика, наказателно правосъдие и медии“ представляват анализ на двата основни въпроса: престъпността и наказателното правосъдие и тяхното отразяване от медиите. Глава трета „Модерната престъпност и медийната реалност“ и глава четвърта „Проблеми на международното наказателно право в медийната реалност“ разглеждат отделни аспекти на въпросите, поставени в глава първа и втора. Смятам, че има известно препокриване на наименованието на глава първа и втора, тъй като в заглавието на глава първа е включена наказателната политика,тя е включена и в заглавието /само като политика/ на глава втора, както и в анализа на параграф първи „Наказателната политика и медиите. Опит за анализ на медийната активност в

наказателната политика“. Всъщност в глава първа основният акцент е отразяването на проблемите на престъпността в медиите, а систематичното място на отразяването на наказателната политика в медиите е в глава втора.

Основният подход в дисертационният труд е: анализиране на такива базисни за криминологията въпроси като: престъпността като социално явление, нейната количествена и качествена характеристика, видовете престъпност, личността на извършителите на престъпление, на жертвите на престъпление, националната наказателна политика, борбата с престъпността, престъпността на непълнолетните и противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, криминологичният аспект на прането на пари, корупцията, тероризма и т.н. Анализирани са и въпроси на наказателното правосъдие в България, както и съвременни проблеми на международното наказателно право и международното правно сътрудничество по наказателни дела. При този анализ докторантът показва отлично владение на материята и способност концентрирано да формулира своите тези, позовавайки се на множество източници.

На базата на посочения по-горе анализ дисертантът разглежда отразяването на посочените въпроси в медиите, качеството на това отразяване и проблемите, които съществуват.

Същевременно като отделни параграфи в отделните глави се разглеждат изключително важни и специфични за медиите въпроси, които до сега не са изследвани в България. Това са въпросите: За свободата на магистрата и свободата на журналиста; За съответствието на медийния език и правната терминология. За сугестията на медиите; За медиите като източник на информация за престъпността; За медиите на бъдещето и престъпността.

Използването на двата посочени подхода е изключително сложно, но ефективно и показва способността на дисертанта за задълбочен анализ.

Споделям следните изводи на дисертанта: За необходимостта от приемане на национална концепция за наказателна политика; За субективизма в медийната реалност; За установяване на разминаване в общественото мнение за престъпността и статистиката, тъй като общественото съзнание е било подложено на информационна атака; За съобщаване от медиите на

истина и полуистина; За достъпа до информация като „стока“ с висока цена; За „медиаморфозата“ на медиите.

Подкрепям предложените от дисертанта препоръки за: Регламентиране на сътрудничеството на регулаторните органи на съдебната власт и медиите- Висшия съдебен съвет и Съвета за електронни медии; Акцент в медиите да бъде превантивната политика в противодействието на престъпността; Регламентиране на обучението на криминални репортери в журналистическите факултети; Откриване в юридическите факултети на магистърски програми за криминални репортери и разследващи журналисти; Създаване на практика за ползване на консултанти- юристи в медиите; Публикуване на материали в медиите в съавторство на журналисти и юристи.

Изразявам съмнение по някои от изводите в дисертационния труд.

По извода на стр. 22, че „Медийните публикации могат да влияят на общественото мнение, но съдът не се влияе от общественото мнение. За него меродавно е това „което е между кориците на делото“. От значение за решаването на делото е законът и вътрешното убеждение на съдията“. Смятам изводът, свързан със съда за добро пожелание, но се страхувам, че има не малко случаи, когато медиите и общественото мнение, формирано от тях влияят на обективността на съдията.

Не споделям изцяло извода на стр. 29 от дисертационния труд „Нараства професионализмът на журналистите, работещи в сферата на криминалната хроника. Те не приемат еднозначно представената им информация и имат остро критично отношение към субективното формиране на криминалната реалност“. Смятам, че този извод се отнася само за някои журналисти.

4. Разработеният в дисертационния труд проблем в момента на публикуване на дисертацията е актуален и значим. Оценката за състоянието и решаването му е точна, правилно е избрана методиката на изследването.

5. Оценявам приносите в дисертационния труд на Боян Иванов Велчев като приноси с научен и приноси с научно- приложен характер.

Като научни приноси оценявам :

А.Формулирането на темата на дисертацията : „Престъпност и наказателно правосъдие в медийната реалност на съвременна България“ и анализирането ѝ през призмата на криминологията.

Б. Анализирането на въпросите за свободата на магистрата и свободата на журналиста, за съответствието на медийния език и правната терминология, за сугестията на медиите, за медиите като източник на информация за престъпността, за медиите на бъдещето и престъпността.

В. Анализът на темата: Да наказваме или да лекуваме

Като приноси с научно- приложен характер оценявам:

А. Анализът в четирите глави на дисертационния труд през призмата на конкретната тема: престъпност, наказателно правосъдие, видове престъпност, видове престъпления от една страна и медийно отразяване на тази тема- от друга.

Б.Изводите от дисертационното изследване.

6.Приносите в дисертационния труд се основават на сериозни знания на дисертанта в областта на криминологията, на запознаване и интерпретация на 176 библиографски източника, на запознаване и интерпретация на законодателството в съответната област, на контент-анализ на 54 публикации в централния печат, на анкета сред студентите-юристи от ВСУ „Черноризец Храбър“, СУ „Свети Климент Охридски“ и Нов български университет.

7.Приносите произтичат от оценката на докторската дисертация.

8.Получените резултати могат да бъдат внедрени в практиката на институциите, медиите, висшите учебни заведения.

9. Авторефератът в синтезиран вид представя същността на дисертационното изследване и неговите изводи.

10.Критични бележки и препоръки към автора на дисертацията

На стр. 49 от дисертационния труд е описано провеждането на анонимна анкета сред 325 студенти от ВСУ „Черноризец Храбър“, СУ „Свети Климент Охридски“ и Нов български университет доколко националните телевизии

и основните централни ежедневници са източник на информация сред тях, както и влиянието на тези медии за формиране на общественото мнение за престъпността и наказателното правосъдие. Посочени са четирите направления на анкетното проучване, но обобщението на стр.50 се отнася само до централните печатни медии. Би трябвало анализът да бъде по всички въпроси на анкетната карта, тази карта да бъде приложена и да се направят съответните изводи.

Смятам, че с оглед темата на дисертацията, периодът на изследване от 30 години/ 1989- 2018г./ и трансформацията на медиите, в контент- анализа на медиите би трябвало да бъдат включени още: електронни сайтове, които включват в рубриките си проблемите на престъпността и правосъдието- например epicenter.bg, mediapool.bg и др., специализирани сайтове като: defacto.bg, legalworld.bg, paragraph22.bg. Смятам, че в бъдеще като развитие на темата би трябвало да се изследва влиянието на електронните медии- обществени и частни, както и на „жълтата“ преса и сайтове. Също така в бъдеще би трябвало да се изследва влиянието на социалните мрежи във формиране на общественото мнение за състоянието на престъпността и наказателното правосъдие в България.

Посочените бележки и препоръки се отнасят до бъдещото развитие на темата на изследването и не намаляват качеството на получените резултати, както и приносите, описани по-горе.

11. Публикации по темата на дисертацията: „Престъпност и медии: източници на информация и отношение на студентите по право към тях“ в: Актуални проблеми на действащото законодателство в контекста на правото на Европейския съюз. В., ВСУ „Черноризец Храбър“, 2015, стр. 240-246; Станков, Б., Б. Велчев “Една възможна/невъзможна хипотеза за бъдещо европейско и българско право в контекста на миграционните процеси от началото на XXI век“, стр. 94-98; „ Медиите за виктимизацията и страха от престъпността“ в Правото на сигурност, ВСУ „Черноризец Храбър“, 2017, стр. 260-264.; „Проблемът „Престъпност“ в българските медии / The Problem of “Crime” in the Bulgarian Media, in Innovations in Science and Education: Challenges of Our Time (Collection of Scientific Papers). London, 2017, стр. 61-63.; Христова, Р., Б. Велчев. Корупцията във висшето

образование: опит за емпирично изследване, Годишник на ВСУ, т. XIV, 2009, стр.122-132.

12. Заключение

Давам висока оценка на дисертационният труд на Боян Иванов Велчев „Престъпност и наказателно правосъдие в медийната реалност на съвременна България“ , смятам, че той съдържа научни и научно-приложни резултати, които имат оригинален и приносен характер и отговарят на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България.

Дисертационният труд показва, че Боян Иванов Велчев притежава теоретични знания и професионални умения в областта на криминологията и сродни науки, както и качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Предвид изложената позиция давам своята висока положителна оценка за проведеното научно изследване, представено в дисертационния труд и предлагам категорично на уважаемото научно жури да присъди на Боян Иванов Велчев образователната и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 3.6. Право.

Рецензент:

Проф. д-р Петя Шопова